

Miten tutkimusdataan viitataan?

Fakta Julkaistu 24.02.2015 klo 13:31 Kirjoittaja Sami Borg

Avoimeen tutkimusdataan voi viitata lähestulkoon samoin periaattein kuin julkaisuihin. Helpoimmin asia onnistuu, kun tutkimusdata on julkaistu ja sille on annettu lähdeviite. Jos viitettä ei ole valmiiksi saatavilla, sitä voi tiedustella datan tekijöiltä. Varmimmin tutkimusaineiston julkaiseminen ja viitetiedon luonti onnistuvat tutkimuksen tukipalvelujen, kuten data-arkiston tuella. Myös kirjastot auttavat viitteiden hallinnassa.

Lähdeluetteloon merkittävät dataviitteet noudattavat aineiston julkaisijan omaksumaa merkintätapaa. Joskus dataviitetieto voi myös olla ohjeellinen. Esimerkiksi Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto antaa julkaisemilleen tutkimusaineistoille aina malliviitetiedon, jota käyttäjä voi muokata tutkimuksensa lähdeluetteloa koskevien formaattiohjeiden mukaan. Lisäksi data-arkisto muistuttaa aineiston jatkokäyttäjää viittausvelvollisuudesta ja jatkokäyttäjää pyydetään informoimaan data-arkistoa julkaisuista, joissa uudiskäyttöön saatuja aineistoja on käytetty.

Helpompaa kuin heinänteko

Tutkimusaineistoa koskevassa lähdeviitetiedossa ilmoitetaan yleensä seuraavia asioita: aineiston nimi, keruu-aika, tekijät, rahoittaja/tuottaja, aineistonkeruuorganisaatio sekä arkistoiija/jatkokäyttöön toimittaja. Jos aineistosta on eri versioita, myös versionumero ilmoitetaan. Tarvittaessa myös viittauspäivämäärä voidaan ilmoittaa.

Useista käytännön syistä data-arkisto antaa tallentamilleen aineistoille yksilöllisen aineistonumeron (esim. FSD2643) tai pysyvän tunnusteen. Ilmoitettavien asioiden lista on kieltämättä pitkäkö mutta käyttäjän kannalta viitetiedon lisääminen lähdeluetteloon on silti helpompaa kuin heinänteko: kopioi ja liitä.

Tutkimustekstin sisäisissä viitteissä sekä ala- tai loppuviitteissä yksi ilmeinen ero data- ja julkaisuviitteiden välillä on sivunumeroiden puuttuminen viitattaessa dataan. Kirjoittaja voi tekstissään viitata dataan tekijän ja julkaisuvuoden avulla mutta tarkempi aineiston ”kohta” on osoitettava muulla tavoin. Tavallisesti esitettävä asia, esimerkiksi viittauksen kohteena oleva aineiston tulos tai muu tieto, kertovat asian tarpeeksi yksityiskohtaisesti.

Datan julkaisijan antama uniikki aineistonumero on kätevä etenkin silloin, kun tutkija viittaa samanaikaisesti monien aiemmin kerättyjen aineistojen tietoihin. Tilanne on tavallinen esimerkiksi pitkittäisanalyseissä, joissa eri vuosien tiedot perustuvat kunakin vuonna kerättyihin poikittaistietoaineistoihin. Monia aineistolähteitä hyödyntävissä taulukoissa ja kuvioissa on aivan ymmärrettävää, että tutkija ilmoittaa käyttämänsä datan ainoastaan aineistonumerolla. Sen kautta tarkemmat aineistotiedot löytyvät julkaisun lähdeluettelosta.

Datalle annettu pysyvä tunniste, kuten DOI tai URN, säilyy muuttumattomana, vaikka aineiston tallennuspaikka verkossa vaihtuisi. Tämä helpottaa viittaamista, yksilöi käytetyn datan ja pitää lähdeluettelon linkit aina ajan tasalla.

Edellä sanotusta huolimatta useimmilla tutkimusaloilla ei vielä ole vakiintuneita viittausohjeita tutkimusdataan. Ne kehittyvät ajan mittaan kun datan jatkokäyttö sekä dataan viittaaminen ja siihen liittyvät suositukset yleistyvät, ja kun erityisesti tutkimustiedon julkaisijat ryhtyvät ohjeistamaan asiaa tarkemmin. Lisäohjeita tutkimusdataan viittaamiseen löytyy alla mainituista linkeistä.

Lue lisää:

<http://www.fsd.uta.fi/fi/aineistot/jatkokaytto/viittaaminen.html>

<http://iassistdata.org/community/sigdc>

Sami Borg toimii johtajana Yhteiskuntatieteellisessä tietoarkistossa, jonka palvelut ovat Tampereen yliopiston valtakunnallinen tehtävä.